

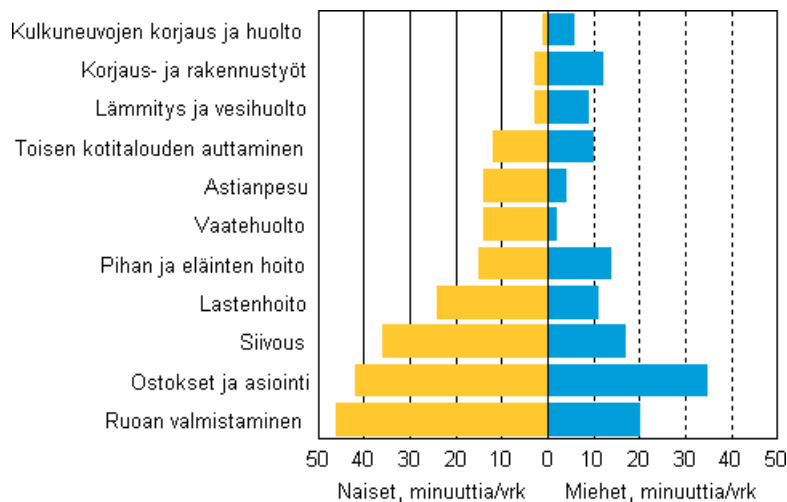
Ajankäyttötutkimus 2009

Ajankäytön muutokset 2000-luvulla

Naisten kokonaistyöaika on suurempi kuin miesten

Ero naisten ja miesten kotitöihin käyttämässä ajassa on kaventunut 2000-luvulla: naiset ovat vähentäneet kotitöiden tekemistä ja miehet lisänneet. Ansio- ja kotityön muodostama kokonaistyöpanos on pienentynyt, koska ansiotyöhön käytetty aika on etenkin miehillä vähentynyt. Naisten kokonaistyöaika on nyt suurempi kuin miesten. Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen vuoden 2009 ajankäyttötutkimuksesta.

Miesten ja naisten eri tyyppisiin kotitöihin käyttämä aika 2009–2010, 10 vuotta täyttäneet

Ansiotyöhön käytettiin taloudellisen taantuman vuoksi vuosina 2009–2010 vähemmän aikaa kuin kahtena edellisellä vuosikymmenellä. Miehet tekivät enemmän ansiotyötä kuin naiset. Miesten ja naisten ero ansiotyön määrässä pieneni palkansaajilla, mutta kasvoi yrittäjillä.

Miesten ja naisten tekemien kotitöiden sisällössä on tapahtunut lähentymistä. Kuitenkin naiset tekevät valtaosan kotitaloustöistä, ja miehet vastaavasti pääosan huoltotöistä.

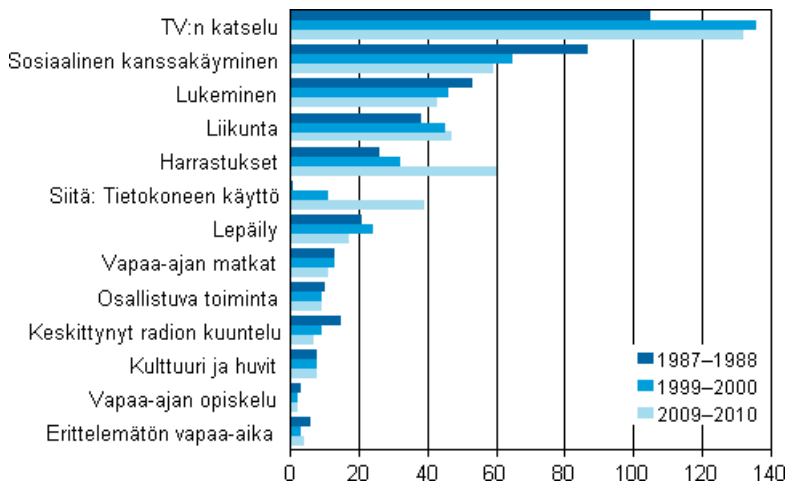
Vapaa-ajan määrä on kasvanut

Vapaa-ajan määrä on kasvanut 2000-luvulla tunnin viikossa. Suomalaisilla on nyt vapaa-aikaa keskimäärin 47 tuntia viikossa. Miehillä on edelleen vapaa-aikaa enemmän kuin naisilla. Ajankäyttötutkimuksessa vapaa-aikaa on se osa vuorokaudesta, joka jää jäljelle, kun nukkumiseen, ruokailuun, peseytymiseen ja pukeutumiseen, ansio- ja kotityöhön sekä opiskeluun käytetty aika on vähennetty.

Naiset ovat vähentäneet television katselua viimeisen 10 vuoden aikana, kun taas miesten televisionkatselu on pysynyt ennallaan. Eniten televisiota katsovat 65 vuotta täyttäneet. He myös lukevat enemmän nyt kuin 10 vuotta sitten. Kaiken kaikkiaan kirjojen ja lehtien lukemiseen käytetty aika on 1980-luvun lopulta lähtien vähentynyt. Liikuntaan ja ulkoiluun sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen käytetty aika on pysynyt samana kuin 10 vuotta aiemmin.

Suurin muutos vapaa-ajan viettämisessä on viimeisen 10 vuoden aikana ollut tietokoneen käytön nopea yleistyminen. Miehet käyttävät yhä tietokonetta enemmän kuin naiset. Eniten tietokonetta käyttävät lapset ja nuoret.

Vapaa-ajan jakautuminen 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, 10 vuotta täyttäneet, minuuttia/vuorokausi

Ansioyötä tehdään eniten syksyllä ja vähiten kesällä. Kesällä taas vastaavasti tehdään eniten kotitöitä, erityisesti erilaisia rakennus- ja korjaustöitä, joihin sisältyvät myös pihatyöt. Vapaa-aikaa vietetään talvella kotikeskeisemmin kuin kesällä.

Suomalaisten päivärytmi on myöhentynyt. Nukkumaan mennään nyt selvästi myöhemmin kuin kolmekymmentä vuotta sitten. Lauantain kotityöt aloitetaan myöhemmin kuin edellisinä vuosikymmeninä, ja sunnuntaina ulkoillaan entistä myöhemmin.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Yli 10-vuotiaiden ajankäyttö (82 luokkaa) vuosina 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, miehet ja naiset yhteensä.....4

Liitetaulukko 2. Yli 10-vuotiaiden ajankäyttö (82 luokkaa) vuosina 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, miehet.7

Liitetaulukko 3. Yli 10-vuotiaiden ajankäyttö (82 luokkaa) vuosina 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, naiset.10

Laatuseloste: Ajankäyttötutkimus 200913

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Yli 10-vuotiaiden ajankäyttö (82 luokkaa) vuosina 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, miehet ja naiset yhteensä

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
01 Ansiotyö	3,05	2,34	2,14	43,0	34,5	30,4
02 Ansiotyöhön liittyvä aika	0,01	0,01	0,01	6,1	5,0	5,1
03 Työmatkat	0,15	0,13	0,12	33,0	28,3	25,2
01-03 Ansiotyö yhteensä	3,21	2,48	2,27	43,3	35,0	31,1
04 Ruuan valmistaminen	0,33	0,31	0,29	65,3	65,7	65,7
05 Leipominen, säilöminen	0,05	0,04	0,05	7,1	6,0	7,0
06 Astianpesu	0,12	0,09	0,09	39,6	36,1	35,6
07 Siivous	0,23	0,28	0,27	47,6	59,3	57,7
08 Pyykinpesu, silitys	0,08	0,10	0,07	19,5	24,2	19,8
09 Vaatteiden valmistaminen	0,03	0,01	0,01	2,8	1,5	1,1
10 Vaatehuolto	0,00	0,00	0,00	1,5	1,5	1,7
11 Lämmitys ja vesihuolto	0,06	0,06	0,06	14,3	12,5	12,7
12 Korjaus- ja rakennustyöt	0,07	0,07	0,07	5,6	6,5	6,6
13 Pihan ja eläinten hoito	0,12	0,14	0,14	21,7	22,7	22,9
14 Kulkuneuvojen korjaus ja huolto	0,05	0,03	0,03	6,8	5,5	5,9
15 Perheenjäsenen auttaminen	0,01	0,01	0,01	2,7	2,2	2,2
16 Toisen kotitalouden auttaminen	0,06	0,10	0,11	6,7	9,4	10,5
17 Muu kotityö	0,04	0,04	0,05	15,7	11,7	14,6
18 Kotitöihin liittyvät matkat	0,04	0,05	0,05	11,0	10,4	11,5
04-18 Kotitalous- ja huoltotyöt yhteensä	2,10	2,13	2,11	86,3	87,0	87,5
19 Lasten hoito ja auttaminen	0,10	0,09	0,09	14,9	13,1	11,6
20 Lukeminen ja leikkiminen lasten kanssa	0,04	0,04	0,04	8,5	6,9	6,7
21 Lasten ulkoiluttaminen	0,01	0,02	0,01	2,2	2,3	2,1
22 Muu lastenhoito	0,01	0,01	0,02	1,3	2,7	3,4
23 Lastenhoitoon liittyvät matkat	0,02	0,02	0,02	5,9	5,9	5,9
19-23 Lastenhoito yhteensä	0,18	0,17	0,18	18,3	16,5	14,8
24 Ostokset	0,17	0,22	0,21	45,3	46,7	45,5
25 Palvelut, virastot tms.	0,05	0,04	0,05	15,1	11,2	10,2
26 Erittelemätön asiointi	0,02	0,01	0,01	4,2	1,7	1,3
27 Ostoksiin ja asiointiin liittyvät matkat	0,13	0,12	0,12	41,7	33,8	33,4
24-27 Ostokset ja asiointi yhteensä	0,37	0,39	0,39	52,9	51,8	50,3
04-27 Kotityö yhteensä	3,04	3,10	3,08	92,0	91,9	92,2
28 Nukkuminen	8,28	8,35	8,38	99,9	99,9	100,0
29 Ruokailu	1,16	1,20	1,23	99,4	99,1	98,8
30 Peseytyminen, pukeutuminen	0,33	0,30	0,33	93,1	86,9	86,7
31 Sauna	0,09	0,09	0,10	21,9	21,6	22,6
32 Vuodelepo sairaana	0,03	0,03	0,02	1,8	1,1	1,1
33 Muut henkilökohtaiset tarpeet	0,01	0,03	0,06	5,1	13,4	24,9
34 Henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyvät matkat	0,02	0,02	0,02	7,8	6,8	6,2
28-34 Henkilökohtaiset tarpeet yhteensä	10,32	10,43	10,54	100,0	100,0	100,0
35 Oppilaitoksessa opiskelu	0,25	0,26	0,25	7,8	8,6	8,6
36 Läksyt ja opiskelu kotona	0,07	0,07	0,07	7,6	7,0	6,9
37 Koulumatkat	0,04	0,04	0,05	7,7	8,5	8,5

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
38 Vapaa-ajan opiskelu	0,03	0,02	0,02	3,5	1,4	1,3
39 Vapaa-ajan opiskelun matkat	0,00	0,00	0,00	0,9	0,6	0,4
40 Erittelemätön opiskelu	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,0
35-40 Opiskelu yhteensä	0,39	0,39	0,38	13,3	12,0	12,1
41 Järjestötoiminta	0,04	0,05	0,05	3,7	4,2	4,1
42 Uskonnollinen toiminta	0,03	0,02	0,02	3,5	2,8	2,1
43 Osallistuvan toiminnan matkat	0,02	0,02	0,01	4,4	3,5	3,0
41-43 Osallistuva toiminta yhteensä	0,10	0,09	0,08	7,0	6,9	6,0
44 Ulkoilu, kävely	0,13	0,17	0,18	21,5	25,1	26,2
45 Muu liikunta	0,14	0,18	0,19	18,3	22,8	22,9
46 Metsästys, kalastus, sienestys	0,06	0,05	0,05	4,1	3,2	3,9
47 Liikuntaan liittyvä toiminta	0,01	0,02	0,01	3,0	4,4	3,8
48 Liikuntaan liittyvät matkat	0,04	0,04	0,04	8,7	9,7	10,8
44-48 Liikunta yhteensä	0,38	0,45	0,47	39,1	44,8	46,0
49 Urheilutapahtumat	0,02	0,01	0,01	1,4	1,0	0,8
50 Elokuvat	0,01	0,01	0,01	0,6	0,6	0,4
51 Teatteri, konsertti, museo	0,01	0,02	0,02	0,8	1,1	1,3
52 Kirjasto	0,01	0,01	0,01	2,2	2,9	1,9
53 Muut kulttuuri- ja huvitilaisuudet	0,01	0,01	0,02	1,2	1,3	1,2
54 Kulttuuri- ja huvitilaisuuksiin liittyvät matkat	0,02	0,02	0,02	4,9	4,4	3,6
49-54 Kulttuuri- ja huvitilaisuudet yhteensä	0,08	0,08	0,08	6,0	6,8	5,8
55 Sanomalehdet	0,20	0,15	0,14	53,7	39,2	33,6
56 Aikakauslehdet	0,08	0,04	0,03	18,1	8,5	7,5
57 Kirjat	0,16	0,12	0,12	20,7	16,4	17,0
58 Erittelemätön lukeminen	0,09	0,15	0,14	25,1	32,3	30,1
55-58 Lukeminen yhteensä	0,53	0,46	0,43	77,1	66,3	60,1
59 Radion kuuntelu	0,15	0,09	0,07	26,2	15,7	11,3
60 TV:n katselu	1,45	2,16	2,12	81,0	85,8	83,1
59-60 Radio ja TV yhteensä	1,59	2,25	2,19	85,6	88,1	85,0
61 Perheenjäsenten kanssa seurustelu	0,11	0,07	0,06	26,1	18,8	16,3
62 Kylässä käynti	0,26	0,20	0,19	27,7	21,0	18,7
63 Tuttavien kanssa seurustelu kotona	0,15	0,09	0,09	21,1	14,6	13,0
64 Puhelinkeskustelut	0,06	0,07	0,07	24,5	25,2	22,1
65 Kahvilassa, ravintolassa seurustelu	0,08	0,05	0,04	6,2	3,6	2,9
66 Muu sosiaalinen kanssakäyminen	0,08	0,08	0,06	13,9	12,4	10,7
67 Sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät matkat	0,13	0,09	0,09	29,1	19,9	18,8
61-67 Sosiaalinen kanssakäyminen yhteensä	1,27	1,05	0,59	72,2	63,0	59,7
68 Käsityöt	0,07	0,04	0,03	7,8	4,1	3,8
69 Soittaminen, piirtäminen tms.	0,03	0,04	0,05	5,4	5,3	6,3
70 Atk-harrastus	0,01	0,11	0,39	1,5	12,1	42,0
71 Seurapelit ja -leikit	0,04	0,03	0,03	5,1	4,4	3,8
72 Leikit ja pelit yksin	0,02	0,03	0,05	5,4	6,3	9,2
73 Rahapelit	0,01	0,00	0,00	1,6	1,3	1,3
74 Levyt ja kasetit	0,04	0,04	0,03	7,9	6,2	4,8
75 Kirjeenvaihto	0,01	0,01	0,00	2,8	2,1	0,9
76 Muut harrastukset	0,02	0,02	0,02	3,1	2,4	2,2
77 Harrastuksiin liittyvät matkat	0,00	0,01	0,01	1,4	2,1	1,8
68-77 Harrastukset yhteensä	0,26	0,32	1,02	31,5	34,0	56,3

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
78 Lepäily	0,21	0,24	0,17	35,6	40,7	32,1
79 Matkustaminen	0,09	0,11	0,10	6,2	8,5	6,4
80 Vapaa-ajan ajelut	0,04	0,02	0,02	4,4	1,9	1,8
81 Erittelemätön vapaa-aika	0,06	0,03	0,04	15,6	10,3	11,5
78-81 Muu vapaa-aika yhteensä	0,40	0,40	0,33	50,7	51,9	43,5
41-81 Vapaa-aika yhteensä	6,21	6,29	6,40	99,7	99,3	99,5
82 Erittelemätön ajankäyttö	0,02	0,11	0,13	1,6	11,4	12,0
01-82 Yhteensä	24,00	24,00	24,00	100,0	100,0	100,0

Liitetaulukko 2. Yli 10-vuotiaiden ajankäyttö (82 luokkaa) vuosina 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, miehet

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
01 Ansiotyö	3,47	3,10	2,33	49,7	40,3	33,4
02 Ansiotyöhön liittyvä aika	0,01	0,01	0,01	6,6	5,0	4,1
03 Työmatkat	0,17	0,15	0,13	38,2	32,0	26,5
01-03 Ansiotyö yhteensä	4,06	3,26	2,48	50,0	40,8	33,8
04 Ruuan valmistaminen	0,16	0,18	0,19	48,7	51,8	53,8
05 Leipominen, säilöminen	0,01	0,01	0,01	1,2	1,6	2,1
06 Astianpesu	0,04	0,04	0,04	16,7	18,1	20,2
07 Siivous	0,10	0,16	0,17	25,2	42,3	45,0
08 Pyykinpesu, silitys	0,01	0,02	0,02	4,4	8,5	7,3
09 Vaatteiden valmistaminen	0,00	0,00	0,00	0,1	0,1	0,1
10 Vaatehuolto	0,00	0,00	0,00	0,4	0,6	0,5
11 Lämmitys ja vesihuolto	0,09	0,10	0,09	16,4	16,7	16,9
12 Korjaus- ja rakennustyöt	0,12	0,12	0,12	9,9	10,4	9,8
13 Pihan ja eläinten hoito	0,13	0,13	0,14	19,8	19,8	20,6
14 Kulkuneuvojen korjaus ja huolto	0,09	0,06	0,06	12,2	9,3	10,0
15 Perheenjäsenen auttaminen	0,01	0,01	0,01	2,3	2,1	1,3
16 Toisen kotitalouden auttaminen	0,07	0,10	0,10	6,2	8,0	8,5
17 Muu kotityö	0,04	0,04	0,05	14,2	9,7	12,1
18 Kotitöihin liittyvät matkat	0,06	0,05	0,06	14,9	12,0	12,8
04-18 Kotitalous- ja huoltotyöt yhteensä	1,32	1,42	1,47	78,3	79,7	83,0
19 Lasten hoito ja auttaminen	0,04	0,04	0,05	10,3	8,7	8,6
20 Lukeminen ja leikkiminen lasten kanssa	0,03	0,03	0,03	6,7	5,3	5,5
21 Lasten ulkoiluttaminen	0,01	0,01	0,01	1,4	1,2	1,2
22 Muu lastenhoito	0,00	0,01	0,01	0,8	1,5	2,2
23 Lastenhoitoon liittyvät matkat	0,01	0,01	0,01	5,1	4,7	4,3
19-23 Lastenhoito yhteensä	0,10	0,10	0,11	15,1	12,9	12,0
24 Ostokset	0,15	0,19	0,19	39,5	42,5	42,3
25 Palvelut, virastot tms.	0,04	0,04	0,04	14,4	9,2	9,4
26 Erittelemätön asiointi	0,02	0,01	0,01	4,2	1,8	1,4
27 Ostoksiin ja asiointiin liittyvät matkat	0,11	0,11	0,11	37,5	29,8	29,6
24-27 Ostokset ja asiointi yhteensä	0,32	0,35	0,35	47,7	48,3	47,5
04-27 Kotityö yhteensä	2,15	2,27	2,33	86,9	86,8	89,2
28 Nukkuminen	8,24	8,30	8,34	99,9	99,9	100,0
29 Ruokailu	1,19	1,22	1,24	99,4	99,0	98,4
30 Peseytyminen, pukeutuminen	0,28	0,24	0,25	90,9	81,7	81,6
31 Sauna	0,10	0,11	0,11	23,2	23,7	25,2
32 Vuodelepo sairaana	0,03	0,03	0,02	1,5	0,8	1,0
33 Muut henkilökohtaiset tarpeet	0,01	0,03	0,06	3,8	13,3	25,6
34 Henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyvät matkat	0,02	0,03	0,02	10,6	9,2	6,9
28-34 Henkilökohtaiset tarpeet yhteensä	10,28	10,35	10,45	100,0	100,0	100,0
35 Oppilaitoksessa opiskelu	0,26	0,26	0,27	7,8	8,6	9,2
36 Läksyt ja opiskelu kotona	0,07	0,06	0,06	7,1	6,3	6,5
37 Koulumatkat	0,04	0,04	0,05	7,8	8,2	8,9
38 Vapaa-ajan opiskelu	0,03	0,02	0,01	3,4	1,4	0,9
39 Vapaa-ajan opiskelun matkat	0,00	0,00	0,00	0,6	0,5	0,3
40 Erittelemätön opiskelu	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	-

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
35-40 Opiskelu yhteensä	0,39	0,38	0,39	13,1	11,4	11,9
41 Järjestötoiminta	0,05	0,06	0,06	4,0	4,5	4,2
42 Uskonnollinen toiminta	0,02	0,01	0,01	2,0	1,6	1,5
43 Osallistuvan toiminnan matkat	0,02	0,02	0,01	4,1	3,1	3,0
41-43 Osallistuva toiminta yhteensä	0,09	0,09	0,09	6,0	5,9	5,6
44 Ulkoilu, kävely	0,12	0,15	0,16	19,4	22,2	22,4
45 Muu liikunta	0,19	0,22	0,23	19,8	24,1	23,7
46 Metsästys, kalastus, sienestys	0,09	0,07	0,06	6,1	4,5	4,6
47 Liikuntaan liittyvä toiminta	0,01	0,02	0,02	3,8	5,4	4,8
48 Liikuntaan liittyvät matkat	0,05	0,05	0,05	11,2	11,1	12,0
44-48 Liikunta yhteensä	0,46	0,51	0,52	40,3	44,6	44,4
49 Urheilutapahtumat	0,03	0,02	0,02	1,8	1,2	1,2
50 Elokuvat	0,01	0,01	0,00	0,6	0,5	0,3
51 Teatteri, konsertti, museo	0,01	0,01	0,01	0,5	0,9	0,8
52 Kirjasto	0,01	0,01	0,01	2,0	2,7	1,6
53 Muut kulttuuri- ja huvitilaisuudet	0,02	0,01	0,02	1,1	1,2	1,3
54 Kulttuuri- ja huvitilaisuuksiin liittyvät matkat	0,03	0,02	0,02	5,0	4,1	3,6
49-54 Kulttuuri- ja huvitilaisuudet yhteensä	0,09	0,08	0,08	5,9	6,5	5,4
55 Sanomalehdet	0,22	0,16	0,15	54,4	39,5	32,7
56 Aikakauslehdet	0,07	0,03	0,03	15,4	6,6	5,9
57 Kirjat	0,13	0,09	0,10	15,1	12,3	12,4
58 Erittelemätön lukeminen	0,10	0,14	0,13	25,6	29,6	26,1
55-58 Lukeminen yhteensä	0,52	0,43	0,40	75,3	62,3	54,0
59 Radion kuuntelu	0,16	0,09	0,07	26,2	14,9	10,6
60 TV:n katselu	1,53	2,26	2,26	81,8	85,6	82,9
59-60 Radio ja TV yhteensä	2,08	2,35	2,33	86,3	88,0	84,7
61 Perheenjäsenten kanssa seurustelu	0,10	0,06	0,05	24,0	15,7	13,6
62 Kylässä käynti	0,25	0,20	0,18	26,0	20,1	17,2
63 Tuttavien kanssa seurustelu kotona	0,12	0,07	0,07	15,8	11,3	10,1
64 Puhelinkeskustelut	0,03	0,04	0,03	14,6	14,7	12,2
65 Kahvilassa, ravintolassa seurustelu	0,10	0,07	0,05	7,8	4,3	3,3
66 Muu sosiaalinen kanssakäyminen	0,08	0,08	0,05	13,5	11,6	9,2
67 Sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät matkat	0,13	0,09	0,09	29,0	19,8	18,3
61-67 Sosiaalinen kanssakäyminen yhteensä	1,22	1,01	0,53	65,9	55,2	50,1
68 Käsityöt	0,01	0,00	0,00	0,7	0,2	0,1
69 Soittaminen, piirtäminen tms.	0,03	0,04	0,04	4,9	4,9	5,9
70 Atk-harrastus	0,02	0,17	0,51	2,5	16,7	45,5
71 Seurapelit ja -leikit	0,05	0,04	0,04	5,4	4,3	3,5
72 Leikit ja pelit yksin	0,02	0,02	0,04	4,3	4,2	6,8
73 Rahapelit	0,01	0,00	0,01	1,9	1,8	1,7
74 Levyt ja kasetit	0,05	0,04	0,03	8,7	6,1	4,8
75 Kirjeenvaihto	0,00	0,00	0,00	1,0	0,7	0,2
76 Muut harrastukset	0,02	0,02	0,03	2,8	2,3	2,6
77 Harrastuksiin liittyvät matkat	0,00	0,01	0,01	1,6	2,8	1,7
68-77 Harrastukset yhteensä	0,22	0,35	1,12	25,6	32,5	55,9
78 Lepäily	0,21	0,25	0,18	34,2	38,4	32,5
79 Matkustaminen	0,08	0,11	0,10	6,2	8,6	6,8
80 Vapaa-ajan ajelut	0,06	0,02	0,02	5,9	2,3	2,6

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
81 Erittelemätön vapaa-aika	0,07	0,03	0,04	16,7	9,7	10,9
78-81 Muu vapaa-aika yhteensä	0,42	0,40	0,35	51,4	49,7	43,9
41-81 Vapaa-aika yhteensä	6,29	6,42	7,01	99,2	98,9	99,2
82 Erittelemätön ajankäyttö	0,02	0,11	0,14	1,6	11,8	11,9
01-82 Yhteensä	24,00	24,00	24,00	100,0	100,0	100,0

Liitetaulukko 3. Yli 10-vuotiaiden ajankäyttö (82 luokkaa) vuosina 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010, naiset

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
01 Ansiotyö	2,26	2,02	1,55	36,8	29,4	27,7
02 Ansiotyöhön liittyvä aika	0,01	0,01	0,01	5,6	5,0	6,0
03 Työmatkat	0,12	0,12	0,11	28,2	25,0	23,9
01-03 Ansiotyö yhteensä	2,39	2,15	2,08	37,0	29,9	28,7
04 Ruuan valmistaminen	0,49	0,42	0,38	80,7	77,8	77,0
05 Leipominen, säilöminen	0,09	0,07	0,08	12,5	9,9	11,5
06 Astianpesu	0,19	0,14	0,14	60,9	52,0	50,1
07 Siivous	0,35	0,39	0,36	68,5	74,2	69,7
08 Pyykinpesu, silitys	0,14	0,16	0,11	33,5	38,0	31,5
09 Vaatteiden valmistaminen	0,05	0,03	0,02	5,3	2,7	2,0
10 Vaatehuolto	0,01	0,01	0,01	2,5	2,3	2,8
11 Lämmitys ja vesihuolto	0,04	0,03	0,03	12,4	8,8	8,7
12 Korjaus- ja rakennustyöt	0,01	0,03	0,03	1,6	3,1	3,6
13 Pihan ja eläinten hoito	0,12	0,14	0,15	23,4	25,2	25,0
14 Kulkuneuvojen korjaus ja huolto	0,01	0,01	0,01	1,8	2,1	2,0
15 Perheenjäsenen auttaminen	0,01	0,01	0,02	3,1	2,3	3,1
16 Toisen kotitalouden auttaminen	0,06	0,10	0,12	7,3	10,6	12,4
17 Muu kotityö	0,04	0,04	0,06	17,1	13,3	17,1
18 Kotitöihin liittyvät matkat	0,02	0,04	0,05	7,3	9,0	10,2
04-18 Kotitalous- ja huoltotyöt yhteensä	2,44	2,41	2,35	93,7	93,5	91,8
19 Lasten hoito ja auttaminen	0,15	0,14	0,13	19,2	16,9	14,3
20 Lukeminen ja leikkiminen lasten kanssa	0,05	0,04	0,04	10,3	8,3	7,9
21 Lasten ulkoiluttaminen	0,02	0,02	0,02	2,9	3,2	2,9
22 Muu lastenhoito	0,01	0,02	0,02	1,8	3,8	4,5
23 Lastenhoitoon liittyvät matkat	0,02	0,02	0,03	6,6	6,9	7,3
19-23 Lastenhoito yhteensä	0,25	0,24	0,24	21,4	19,6	17,3
24 Ostokset	0,19	0,24	0,23	50,7	50,4	48,5
25 Palvelut, virastot tms.	0,05	0,05	0,05	15,8	13,1	10,9
26 Erittelemätön asiointi	0,02	0,01	0,01	4,1	1,6	1,3
27 Ostoksiin ja asiointiin liittyvät matkat	0,14	0,13	0,13	45,6	37,3	36,9
24-27 Ostokset ja asiointi yhteensä	0,41	0,43	0,42	57,8	54,9	53,0
04-27 Kotityö yhteensä	3,50	3,47	3,41	96,4	96,7	95,1
28 Nukkuminen	8,31	8,39	8,41	100,0	100,0	99,9
29 Ruokailu	1,13	1,19	1,23	99,5	99,2	99,1
30 Peseytyminen, pukeutuminen	0,37	0,36	0,40	95,1	91,5	91,4
31 Sauna	0,09	0,08	0,08	20,6	19,8	20,2
32 Vuodelepo sairaana	0,04	0,03	0,02	2,1	1,4	1,3
33 Muut henkilökohtaiset tarpeet	0,02	0,03	0,06	6,3	13,6	24,2
34 Henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyvät matkat	0,01	0,01	0,01	5,2	4,7	5,5
28-34 Henkilökohtaiset tarpeet yhteensä	10,36	10,49	11,02	100,0	100,0	100,0
35 Oppilaitoksessa opiskelu	0,25	0,26	0,23	7,7	8,6	8,0
36 Läksyt ja opiskelu kotona	0,08	0,08	0,07	8,0	7,7	7,1
37 Koulumatkat	0,04	0,04	0,05	7,6	8,8	8,1
38 Vapaa-ajan opiskelu	0,03	0,02	0,02	3,6	1,3	1,7
39 Vapaa-ajan opiskelun matkat	0,00	0,00	0,00	1,2	0,7	0,5
40 Erittelemätön opiskelu	0,00	0,00	0,00	0,0	0,0	0,1

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
35-40 Opiskelu yhteensä	0,39	0,40	0,38	13,3	12,6	12,4
41 Järjestötoiminta	0,04	0,05	0,04	3,4	4,0	4,0
42 Uskonnollinen toiminta	0,04	0,03	0,02	4,8	4,0	2,7
43 Osallistuvan toiminnan matkat	0,02	0,02	0,01	4,7	4,0	3,0
41-43 Osallistuva toiminta yhteensä	0,10	0,09	0,08	8,0	7,7	6,4
44 Ulkoilu, kävely	0,14	0,18	0,20	23,4	27,7	29,8
45 Muu liikunta	0,10	0,14	0,15	16,9	21,6	22,1
46 Metsästys, kalastus, sienestys	0,03	0,03	0,04	2,3	2,1	3,4
47 Liikuntaan liittyvä toiminta	0,01	0,01	0,01	2,1	3,6	3,0
48 Liikuntaan liittyvät matkat	0,02	0,03	0,04	6,3	8,5	9,6
44-48 Liikunta yhteensä	0,30	0,39	0,42	38,0	45,0	47,6
49 Urheilutapahtumat	0,01	0,01	0,01	1,0	0,7	0,5
50 Elokuvat	0,01	0,01	0,01	0,6	0,7	0,5
51 Teatteri, konsertti, museo	0,01	0,02	0,02	1,0	1,3	1,7
52 Kirjasto	0,01	0,01	0,01	2,4	3,1	2,2
53 Muut kulttuuri- ja huvitilaisuudet	0,01	0,01	0,02	1,2	1,4	1,2
54 Kulttuuri- ja huvitilaisuuksiin liittyvät matkat	0,02	0,02	0,02	4,9	4,7	3,6
49-54 Kulttuuri- ja huvitilaisuudet yhteensä	0,07	0,08	0,08	6,1	7,0	6,1
55 Sanomalehdet	0,18	0,14	0,13	52,9	38,9	34,5
56 Aikakauslehdet	0,09	0,04	0,04	20,7	10,2	9,0
57 Kirjat	0,19	0,14	0,15	25,9	20,0	21,3
58 Erittelemätön lukeminen	0,08	0,16	0,15	24,6	34,7	33,8
55-58 Lukeminen yhteensä	0,54	0,48	0,46	78,8	69,7	65,9
59 Radion kuuntelu	0,14	0,08	0,06	26,3	16,4	11,9
60 TV:n katselu	1,37	2,08	2,00	80,3	86,0	83,2
59-60 Radio ja TV yhteensä	1,51	2,16	2,06	84,9	88,2	85,3
61 Perheenjäsenten kanssa seurustelu	0,11	0,08	0,06	28,0	21,5	18,9
62 Kylässä käynti	0,27	0,20	0,19	29,2	21,8	20,1
63 Tuttavien kanssa seurustelu kotona	0,19	0,11	0,10	26,1	17,5	15,7
64 Puhelinkeskustelut	0,09	0,11	0,10	33,7	34,4	31,4
65 Kahvilassa, ravintolassa seurustelu	0,06	0,04	0,04	4,7	3,0	2,6
66 Muu sosiaalinen kanssakäyminen	0,08	0,07	0,06	14,2	13,1	12,0
67 Sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät matkat	0,13	0,09	0,09	29,2	20,0	19,2
61-67 Sosiaalinen kanssakäyminen yhteensä	1,33	1,09	1,05	78,1	70,0	68,7
68 Käsityöt	0,13	0,07	0,07	14,4	7,5	7,3
69 Soittaminen, piirtäminen tms.	0,04	0,04	0,05	5,9	5,7	6,6
70 Atk-harrastus	0,00	0,05	0,28	0,5	8,1	38,7
71 Seurapelit ja -leikit	0,03	0,03	0,03	4,8	4,5	4,2
72 Leikit ja pelit yksin	0,03	0,04	0,05	6,3	8,0	11,4
73 Rahapelit	0,00	0,00	0,00	1,3	0,8	0,8
74 Levyt ja kasetit	0,03	0,04	0,03	7,1	6,2	4,7
75 Kirjeenvaihto	0,02	0,01	0,01	4,4	3,3	1,5
76 Muut harrastukset	0,01	0,01	0,01	3,3	2,5	1,9
77 Harrastuksiin liittyvät matkat	0,00	0,01	0,01	1,3	1,5	1,8
68-77 Harrastukset yhteensä	0,30	0,29	0,53	37,0	35,2	56,8
78 Lepäily	0,22	0,24	0,16	36,9	42,7	31,7
79 Matkustaminen	0,10	0,11	0,10	6,3	8,4	6,0
80 Vapaa-ajan ajelut	0,02	0,02	0,01	2,9	1,5	1,1

	Käytetty aika tuntia,min/vrk			Toimintoon osallistuneita %		
	1987-1988	1999-2000	2009-2010	1987-1988	1999-2000	2009-2010
81 Erittelemätön vapaa-aika	0,05	0,03	0,04	14,6	10,8	12,0
78-81 Muu vapaa-aika yhteensä	0,39	0,40	0,31	50,2	53,9	43,1
41-81 Vapaa-aika yhteensä	6,13	6,18	6,20	99,7	99,7	99,7
82 Erittelemätön ajankäyttö	0,02	0,11	0,12	1,6	11,0	12,1
01-82 Yhteensä	24,00	24,00	24,00	100,0	100,0	100,0

Laatuseloste: Ajankäyttötutkimus 2009

Tietojen relevanssi

Ajankäyttötutkimus on otostutkimus, johon osallistuvat pitävät kahden vuorokauden ajan tarkkaa kirjaa ajankäytöstään. Eri toimintoihin käytetyn ajan lisäksi selvitetään ajankäytön päivä- ja viikkorytmejä sekä yhdessäoloa. Tutkimuksella selvitetään mm. työaika, kotitöihin, nukkumiseen ja ruokailuun kulunutta aikaa, vapaa-ajan harrastuksia sekä yhdessäoloa ja toimintopaikkaa. Lisäksi tutkitaan ajankäytön rytmejä vuorokauden, viikonpäivän ja vuodenaajan mukaan.

Tilastokeskus on tehnyt koko väestöä koskevia ajankäyttötutkimuksia vuosina 1979, 1987–1988, 1999–2000 ja 2009–2010. Ensimmäisen tutkimuksen aineisto kerättiin syys–marraskuussa, ja se koski 10–64-vuotiasta väestöä. Myöhemmät tutkimukset ovat 12 kuukaudelta, ja ne kohdistuvat 10 vuotta täyttäneeseen väestöön. Kaksi viimeisintä aineistoa on kerätty Eurostatin suositusten mukaisesti kotitalouksittain. Kaksi ensimmäistä tutkimusta tehtiin yksilöotoksille.

Vuoden 2009–2010 ajankäyttötutkimuksen haastattelut tehtiin tietokoneavusteisina käynti- ja puhelinhaastatteluina. Kaikki 10 vuotta täyttäneet kotitalouden jäsenet pyrittiin haastattelemaan, ja heille jätettiin täytettäväksi päiväkirjat. Kotitalouden jäsenet pitivät kirjaa kahtena samana etukäteen arvottuna päivänä, joista toinen oli arkipäivä ja toinen viikonlopun päivä. Kahdessa ensimmäisessä tutkimuksessa päivät olivat peräkkäisiä.

Vastaajat kirjoittivat päiväkirjaan omin sanoin 10 minuutin tarkkuudella, mitä he tekivät pääasiassa ja mahdollisesti samanaikaisesti. Lisäksi päiväkirjaan merkittiin yhdessäolo kotitalouden jäsenten ja muiden tuttavien kanssa. Toimintopaikka pääteltiin koodauksen yhteydessä. Tilastokeskuksen tilastohaastattelijat keräsivät aineiston.

Pää- ja sivutoiminnot koodattiin 146-luokkaisina. Aineisto koodattiin ja tallennettiin Tilastokeskuksessa. Keskeiset käsitteet on määritelty Tilastokeskuksen käsitteetietokannassa.

Tutkimuksen menetelmäkuvaus

Ajankäyttötutkimuksessa käytetään kotitalousotosta, jossa tutkimusyksikköinä ovat kotitaloudet ja henkilöt, jotka ovat tutkimusajankohtana 10 vuotta täyttäneitä. Otanta-asetelmana on yksiasteinen ryväotanta. Otos poimittiin Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tilastollisesta rekisteristä, joka oli muokattu väestön keskusrekisteristä. Rekisterissä ei ole kotitaloutta koskevaa tietoa, minkä vuoksi asuntokuntaa käytetään poiminnassa kotitalouden asemesta. Asuntokunta muodostettiin henkilöistä, joilla oli rekisterissä sama kotipaikkatunnus. Useimmissa tapauksissa yksi asuntokunta käsittää yhden kotitalouden, minkä vuoksi asuntokuntaotosta käytettiin kohdentamaan tietojenkeruu kotitalouksiin.

Ajankäyttötutkimuksen otoksen poimittiin 4 499 kotitaloutta, joihin kuului 11 504 henkilöä, joista 9 987 oli täyttänyt 10 vuotta. Kotitalousotus poimittiin henkilöotoksena siten, että rekisteristä poimittiin tasaväliotannalla 15 vuotta täyttäneitä henkilöitä, joille samalla kertaa otettiin mukaan samassa asunnossa asuvat henkilöt. Kotitalouden poimintatodennäköisyys on riippuvainen kotitalouden otantakehikkoon kuuluvien henkilöiden lukumäärästä eli tässä tapauksessa 15 vuotta täyttäneiden henkilöiden määrästä. Tutkimuksen perusjoukkona on kotitalousväestö, jolloin laitoksissa asuvat ja varusmiehet poistettiin otoksesta rekisterin ylipeittoon kuuluvina. Rekisterin päivitysviiveestä johtuen mukana oli myös kuolleita ja ulkomaille muuttaneita henkilöitä, jotka myös luokiteltiin ylipeittoon kuuluviksi. Ylipeittoon kuuluvia kotitalouksia oli 98 (2,2 %), joiden poistamisen jälkeen otokseen jäi 4 401 kotitaloutta, joista kadoksi jäi 1 787 kotitaloutta (40,6 %). Lopulliseen otokseen kuului 9 745 henkilöä.

Vastanneita kotitalouksia oli 2 614, mikä on 59,4 % otoksesta. Vastanneissa kotitalouksissa oli 5 558 henkilöä, joista tutkimuksen kohdejoukkoon kuulumattomia perheenjäseniä oli 33 henkilöä, jotka poistettiin otoksesta ylipeittoon kuuluneiden kotitalouksien kanssa. Kohdeperusjoukkoon kuuluvia henkilöitä vastanneissa kotitalouksissa oli 5 525 henkilöä, joista 4,5 % jäi kadoksi. Haastattelun yhteydessä otoksesta poistettiin kotitaloudesta muuttaneet henkilöt, joita oli 586 henkilöä. Otokseen kuulumattomista kotitalouksista oli otoskotitalouksiin muuttanut 177 henkilöä, jotka lisättiin otokseen.

Ajankäyttötutkimuksessa oli mahdollista kerätä haastattelutietoja sijaisvastaajalta tilanteessa, jossa henkilöä ei tavoitettu. Sijaisvastaajalta ei kysytty vapaa-aikaan liittyviä kysymyksiä, mutta saadut tiedot hyväksyttiin haastattelutiedoiksi ja henkilölle annettiin päiväkirjat täyttäväksi. Sijaisvastaajilta kerättiin 546 henkilön tiedot. Heistä 234 piti päiväkirjaa vähintään yhtenä päivänä. Haastattelukadon 331 henkilöstä 14 henkilöä täytti päiväkirjat. Päiväkirjoja saatiin kaikkiaan 7 480 kappaletta.

Aikaisemmissa ajankäyttötutkimuksissa tietojen keruu oli tapahtunut pääosin käyntihaastatteluilla, missä yhteydessä haastattelija opasti päiväkirjan käyttöä. Kustannusten säästämiseksi 2009–2010-tutkimuksessa osa haastatteluista tehtiin puhelimella. Otos jaettiin satunnaisprosessilla puhelin- ja käyntihaastatteluihin siten, että lopullisessa aineistossa olisi yhtä paljon puhelin- ja käyntihaastatteluja. Päiväkirjan täyttäminen opastettiin henkilöhaastattelun yhteydessä.

Ajankäyttötutkimuksen tutkimusasetelman mukaan vuoden jokaiselle viikolle allokoitiin yhtä monta kotitaloutta, jotka arvottiin edelleen arkipäiville siten, että jokaisena arkipäivänä oli yhtä monta kotitaloutta. Arkipäivään liitettiin satunnaisprosessilla viikonlopun päivä, joka oli joko edellisenä tai seuraavana viikonloppuna. Tietojen keruu ajoittui 52 viikon ajanjaksolle alkaen vuoden 2009 viikosta 17, jolloin saatiin 365 tutkimuspäivää.

Kaikilta otokseen kuuluvilta kotitalouksilta ja henkilöiltä ei saatu kerättyä tietoja. Tällaista tilannetta kutsutaan vastauskadoksi. Vastanneiden ja kadon osuudet ovat otantatutkimusten eräs laatuindikaattori. Korkeat vastausosuudet kuvastavat tutkimuksen luotettavuutta. Ajankäyttötutkimuksessa on neljänlaista katoa: 1) kotitalouskatoa, 2) henkilökatoa, 3) päiväkirjakatoa, jolloin molemmat päiväkirjat puuttuvat tai toinen päiväkirja puuttuu ja 4) eräkatoa, jossa osalla kysymyksistä vastaus puuttuu tai vain osa päiväkirjasta on täytetty. Alkiokadon määrää mitataan ilmoittamalla kadoksi jääneiden alkioiden osuus prosentteina. Painotettu osuus on estimaatti sille, kuinka suuri osuus perusjoukosta vastaa tai jää kadoksi.

Kotitalouksien vastausosuudet olivat puhelinhaastatteluissa suuremmat kuin käyntihaastatteluissa. Suuralueen mukaan luokiteltuna pienimmät vastausosuudet olivat Pohjois-Suomessa (44 %) sekä Pääkaupunkiseudulla (53 %). Suuralueet olivat kalibrointimuuttujana, jolloin tutkimustuloksissa vastauskadon aiheuttama harha alueellisessa jakaumassa on korjattu. Henkilökadon ja kadoksi jääneiden kotitalouksien henkilöiden yhteinen osuus otoksesta oli 46,7 %.

Taulukko 1. Päiväkirjaan vastaaminen

Päiväkirjojen palautus	Lukumäärä	%
Molemmat päivät saatu	3 685	37,8
1. päivä saatu	85	0,9
2. päivä saatu	25	0,3
Molemmat päivät puuttuvat	1 410	14,5
Kato	4 540	46,6

Päiväkirjat jätettiin 5 525 henkilölle. Vastanneeksi luokiteltiin henkilö, joka oli vastannut haastatteluun, tai tiedot oli kerätty sijaisvastaajalta, tai henkilö oli pitänyt päiväkirjaa vähintään yhden päivän. Tämän määritelmän mukaan vastanneiksi saatiin 5 205 henkilöä. Vähintään yhtenä päivänä päiväkirjaa piti 39 % henkilöistä (41 % painotettuna).

Painotettuna laskettuna 40 % sijaisvastaajista palautti molemmat päiväkirjat ja yhden päiväkirjan palauttaneita oli 3 %. Työnhakijarekisteristä poimittiin henkilöille työttömyystietoja. Työttömien työnhakijoiden ryhmässä päiväkirjan palautti vain 30 % otokseen kuuluneista henkilöistä kun vastaavasti muista henkilöistä 40 % palautti päiväkirjoja.

Keskiasteen koulutuksen saaneet henkilöt pitivät päiväkirjaa seitsemän prosenttiyksikköä useammin kuin alimman asteen koulutuksen saaneet. Korkea-asteen ja alimman asteen välinen ero oli 16 prosenttiyksikköä. Noin puolet eroista johtui kotitalouskadosta. Työnhakijarekisteristä johdettu työttömyys ja koulutusrekisteristä saatu koulutusaste olivat mukana kalibrointiproseduureissa, jotka oikaisivat nämä jakaumat rekisteritietojen mukaisiksi.

Otos jaettiin puhelin- ja käyntihaastatteluihin satunnaisprosessilla. Haastattelutapa oli mahdollista vaihtaa, jos haastattelua ei olisi muutoin saatu toteutettua. Suurin osa haastatteluista tehtiin arvotun tavan mukaisesti.

Puhelinhaastattelu oli kuitenkin kohteena olevan henkilön kannalta sopivampi vaihtoehto, sillä käyntihaastatteluun arvottujen kotitalouksien henkilöistä 62 % tehtiin arvotun mukaisesti, kun puhelinhaastatteluissa vastaava osuus oli 87 %.

Puhelin- ja käyntihaastattelujen katoa analysoitiin taustamuuttujien avulla. Päiväkirjojen täyttämisen huolellisuutta arvioitiin episodien lukumäärien ja sivutoiminnon määrällä. Lisäksi selvitettiin päiväkirjoja tarkastelemalla toimintojen merkitsemistä.

Puhelin- tai käyntihaastatteluilla opastettujen päiväkirjojen laadussa ei havaittu merkitseviä eroja, mutta puhelinhaastattelun etuna oli pienempi kokonaiskato. Toiminnon merkitsemisessä ja täyttämisoheiden noudattamisessa ei havaittu eroja puhelin ja käyntihaastatteluissa opastetuissa päiväkirjoissa

Osalta päiväkirjoista toiminta oli jätetty ilmoittamatta johonkin aikaan päivästä. Jos päiväkirjaa oli pidetty suurin osa päivää, niin tällöin päiväkirja hyväksyttiin aineistoon, ja puuttuvat tiedot saivat koodin 999 toimintoluokan arvoksi. Osalle 999-koodeja voitiin ennustaa mallilla nukkumiseen käytetty aika. Jos aamulla päiväkirjan pitäminen oli aloitettu aamutoimista, niin tällöin aika kello neljästä aamutoimiin merkittiin nukkumiseksi. Illalla tapahtuvaa nukkumista mallinnettiin regressiomallilla, jossa riippuvana muuttujana oli iltanukkumisen kesto ja riippumattomina muuttujina aamunukkuminen, sukupuoli, 5-vuotisikäluokat, viikonpäivä, työpäivä ja vapaapäivä. Mallilla ennustettiin iltanukkumisen kesto, joka pyöristettiin 10 minuutin tarkkuudelle. Nukkumisen alkamisajankohta laskettiin takautuvasti kello neljästä lähtien.

Painot ovat estimoinnissa käytettäviä kertoimia, joilla otos laajennetaan koskemaan koko perusjoukkoa. Painot lasketaan useassa vaiheessa, jotka ottavat huomioon tutkimus- ja otanta-asetelman ja kadon vaikutuksen korjauksen. Lisäksi painot vakioidaan kalibrintiteknikalla vastaamaan väestötilastoista sekä rekistereistä saatavia tietoja. Painotuksessa annetaan viikonpäiville ja kuukausille sama "edustavuus" siinä mielessä, että painojen summat yksikkötasolta laskettuna ovat samat. Otos on kiintioity siten, että kunkin viikonpäivän ja kuukauden otoskoko on vakio. Vastanneiden määrät viikonpäivinä ja kuukausitasolla vaihtelevat riippuen kadosta ja siirretyistä kohteista. Väkiluku kasvaa kuukausittain. Jos painotus tehdään kuukausittain, niin seurauksena loppuvuoden kuukaudet saavat aineistossa "yliedustuksen", minkä vuoksi painotuksessa on väestömääräksi valittu vuoden 2009 lopun tilanne, jolloin eri kuukausien edustavuuteen ei tule eroja, ja jossa kuukausivakiointi säilyttää kunkin ajankohdan edustavuuden vastausmääristä riippumatta. Väestömäärät vastaavat kotitalousväestöä, joka on saatu vähentämällä maassa asuvasta väestöstä rekisteriin sisältyvä laitospöytä eli ns. 900-ryhmä. Varusmiehet eivät kuuluneet tutkimuksen perusjoukkoon, minkä vuoksi estimoidut varusmiesten vuosikeskiarvot vähennettiin varusmiesten ikäluokista.

Ajankäyttötutkimukseen tulevat asutokunnat poimittiin Tilastokeskuksen koko väestöä koskevasta tilastollisesta rekisteristä, jossa henkilöt olivat kotipaikkatunnuksen mukaisessa järjestyksessä. Poimintamenetelmänä oli tasavälinen poiminta, jossa aloituspiste arvottiin ensimmäiseltä poimintaväliltä. Menetelmän etuna on alueellisesti oikein jakautunut otos. Paino laskettiin kotitaloudelle ja kaikki kotitalouden jäsenet saivat otanta-asetelman mukaisesti saman painon. Tätä painoa käytettiin laskettaessa vastanneiden osuuksia ja kadon jakaumia. Sisällyttämistodennäköisyyspainolle tehtiin naiivi kadoksi jääneitä kotitalouksia koskeva korjaus, joka perustui vastausfrekvensseille.

Painot vakioitiin kalibrintiestimattoreihin perustuvalla menetelmällä, jossa käytettiin lineaarista etäisyysfunktioita. Kalibroidut painot lasketaan sellaisiksi, että ne ovat mahdollisimman lähellä alkuperäisiä sisällyttämistodennäköisyyspainoja ja samalla tuottavat kalibrintimuuttujien reunajakaumille oikeat arvot.

Ajankäyttötutkimuksessa kalibrintivektori muodostettiin ikä- ja sukupuoliryhmien, alueen, kuntatyyppien, koulutuksen ja verotettavan tulon mukaan. Samaan kalibrintiin liitettiin kuukauden ja viikonpäivän vakiointi sekä kuuluminen työttömien työnhakijoiden rekisteriin tutkimuskuukautena. Näiden muuttujien luokat muutettiin binäärisiksi muuttujiksi siten, että muuttujan arvo on 1 kun henkilö kuuluu luokkaan ja 0 muulloin. Binäärimuuttujille laskettiin kotitalouskohtaiset summat, joita käytettiin kalibrintiprosessissa. Tällä menettelyllä kotitalouden kaikilla jäsenillä on sama paino, joka tuottaa kalibrintimuuttujien frekvenssien piste-estimaateille oikeat arvot. Kalibrinti tehtiin Calmar2-ohjelmistolla. Kalibrinti tuotti muutaman suuren painon sellaisissa osajoukoissa, joissa oli vähän vastanneita.

Päiväkirjojen peruspaino on arkipäivillä 5/7 ja viikonlopun päivillä 2/7. Saatujen päiväkirjojen määrät vaihtelevat tutkimusviikosta ja viikonpäivästä riippuen. Jos henkilöä ei tavoitettu ennen arvottua päivää,

haastattelijalla oli mahdollisuus siirtää päiväkirjan pitäminen seuraavalla viikolle samoiksi viikonpäiviksi. Näiden siirtojen vuoksi kaikkien kotitalouden jäsenten päiväkirjapainot eivät ole samoja. Jos kaikki jäsenet pitivät päiväkirjat samoina päivinä, niin kotitalouden jäsenillä on samat päiväkirjapainot. Päiväpainot kalibroitiin vastaavalla tavalla kuin henkilöpainot.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Monimutkaisesta otanta- ja estimointiasetelmasta johtuen käytettävissä ei ollut valmisohjelmistoa, jolla keskivirheet olisi voitu laskea. Keskivirheille laskettiin approksimaatiot SUDAAN-valmisohjelmalla, joka ottaa huomioon otanta-asetelmaan sisältyvän kotitalouden jäsenten välisen riippuvuuden.

Kalibrintiestimaattorit korjaavat vastauskadon aiheuttamaa virhettä tutkimustuloksissa ja samalle ne yleensä pienentävät keskivirheitä muuttujia, joilla on lineaarista riippuvuutta kalibrintivektorin muuttujiin. SUDAAN:lla lasketuissa luvuissa ei ole otettu huomioon kalibrintiestimaattorien vaikutusta, joten saadut keskivirheitä ovat konservatiivisia approksimaatioita estimointiasetelman mukaisille keskivirheille.

Jos toiminnoissa ovat mukana kaikki kotitalouden jäsenet, ja aikaa vietetään yhdessä, tutkimusmuuttajat ovat tällöin kotitalouden suhteen sisäkorreloituneita. Henkilöillä saattaa olla totuttuja tapoja, jotka ovat samoja päivästä toiseen. Esimerkiksi nukkumis- tai ruokailurytmit saattavat olla samoja viikonpäivästä riippumatta, jolloin henkilön kaksi päiväkirjaa ovat sisäkorreloituneita. Viikonlopun vapaa-aika kuitenkin poikkeaa ainakin työssä olevien osalta arkipäivistä ja siten pienentää sisäkorreloituneisuutta. Muuttujille laskettiin asetelmakertoimet, joiden perusteella voidaan arvioida muuttujien ryvästymistä kotitalousotoksessa. Asetelmakerroin DEFF on aineistosta asetelmaperusteisesti lasketun varianssin ja yksinkertaisen satunnaisotannon varianssin suhde. Deff-luvut ovat suurempia perheiden yhteisille toiminnoille yleensä vaihdellen 1,8–2,5 -välillä. Yleensä yksin tapahtuville toiminnoille deff-arvot vaihtelivat välillä 1,0–1,5. Ikä ja sukupuoliuokitukset erottelivat toimintojen kestoa, jolloin erikseen tarkasteltuna deff-arvot ovat pienempiä kuin koko aineisto yhdessä. Esimerkiksi 'oleilu ulkona' -toiminnolle deff-arvo oli 2,1 koko aineistolle, mutta sukupuolen mukaan tarkasteltuna miehillä deff-arvo oli 1,3 ja naisilla 2,0.

Taulukko 2. Toimintojen kestojen keskiarvot ja asetelmakertoimet 26-luokkaisella toimintoluokituksella koko aineistolle

Toiminto	Estimaatti min/vrk	Keskiarvo min/vrk	Suhteellinen keskiarvo	Asetelmakerroin
1 Ansiotyö	134,8	3,44	0,03	1,8
2 Työmatkat	12,4	0,42	0,03	1,8
01-02 Ansiotyö yhteensä	147,1	3,72	0,03	1,8
3 Kotitaloustyö	83,8	1,43	0,02	1,9
4 Huoltotyö	25,3	1,08	0,04	2,1
5 Muut kotityöt	17,0	0,90	0,05	2,1
6 Lasten hoito	15,9	1,14	0,07	2,8
7 Ostokset ja asiointi	26,5	0,72	0,03	1,7
8 Kotityöhön liittyvät matkat	19,5	0,58	0,03	2,0
03-08 Kotityö yhteensä	188,1	2,67	0,01	2,1
9 Nukkuminen	517,8	1,83	0,00	2,0
10 Ruokailu	83,3	0,85	0,01	2,4
11 Peseytyminen, pukeutuminen	52,6	0,79	0,01	2,0
09-11 Henkilökohtaiset tarpeet yhteensä	653,7	2,09	0,00	2,0
12 Koulunkäynti ja opiskelu	31,9	1,80	0,06	2,3
13 Koulumatkat	4,7	0,34	0,07	2,0
14 Vapaa-ajan opiskelu (ml. matkat)	1,8	0,28	0,15	1,5
12-14 Opiskelu yhteensä	38,4	2,07	0,05	2,3
15 Osallistuva toiminta	6,8	0,54	0,08	1,6
16 Liikunta ja ulkoilu	42,7	1,18	0,03	2,2
17 Kulttuuri- ja huvitilaisuudet	5,8	0,48	0,08	1,6
18 Lukeminen	43,2	1,13	0,03	2,6
19 Radion kuuntelu	6,7	0,60	0,09	3,1
20 Television katselu	132,4	2,26	0,02	2,7
21 Seurustelu perheen kanssa	5,6	0,32	0,06	2,1
22 Seurustelu tuttavien kanssa	44,4	1,34	0,03	2,0
23 Harrastukset	61,3	1,74	0,03	2,4
24 Muu vapaa-aika	21,3	0,75	0,04	2,2
25 Vapaa-ajan matkat	29,6	1,18	0,04	1,9
15-25 Vapaa-aika yhteensä	399,9	3,46	0,01	2,2
26 Erittelemätön	12,8	1,07	0,08	2,5

Tietojen ajantasaisuus.

Ajankäyttötutkimus tehdään noin kymmenen vuoden välein. Vuoden 1999–2000 ajankäyttötutkimuksen tulokset julkistettiin syksyllä 2001.

Tietojen saatavuus

Ajankäyttötutkimuksen perustietoja julkaistaan Tilastokeskuksen Internet-sivuilla. Tutkimustuloksia julkaistaan myös paperimuotoisena. Suomen tietoja sisältyy myös Eurostatin julkaisuihin, jotka ovat saatavissa Internetissä.

Keskeiset taulukot ovat saatavissa Tilastokeskuksen StatFin-tietokannassa. Suomen ja 14 muun Euroopan maan ajankäyttötiedot vuosituhaten vaihteesta ovat käytettävissä myös suoraikäyttötietokannassa, jota ylläpidetään Ruotsin tilastovirastossa. Käyttäjä voi tehdä tietokannasta helposti haluamiaan tilastotaulukoita ja -kuvioita. Tietokannan käyttö vaatii käyttäjätunnuksen, joka pyydetään Ruotsin tilastovirastosta (linkki tietokantaan: <http://tilastokeskus.fi/til/akay/lin.html>). Tutkimuksesta on saatavana tutkimuskäyttöön suunniteltuja palveluaineistoja. Mikroaineistot ovat maksullisia ja vaativat käyttöluvan.

Tietojen vertailukelpoisuus

Euroopan Unionin tilastotoimisto Eurostat on kehittänyt yhteistyössä kansallisten tilastovirastojen kanssa suositukset ajankäyttötutkimusten harmonisoimiseksi. Tavoitteena on vertailukelpoisten aineistojen kerääminen Euroopan eri maista. Noin 20 Euroopan maata teki harmonisoidun ajankäyttötutkimuksen vuosituhannen vaihteessa. Sama määrä maita tekee tutkimuksen vuosina 2008–2013.

Harmonisointia koskevat suositukset vaikuttavat luokituksiin ja keruumenetelmään. Vertailukelpoisuuden säilyttäminen maiden aikaisempiin tutkimuksiin on varmistettu monin tavoin. Eurostatin ohjeisto sallii kansallisten haastattelukysymysten käyttämisen ja omien ajankäyttöluokkien lisäämisen perusrunkoon. Päiväkirjan muoto on sen sijaan täysin harmonisoitu. Suuria ongelmia ei kuitenkaan Suomessa syntynyt, koska suosituksen mukainen 10 minuutin aikajaksotus vastasi Tilastokeskuksen jo aiemmin käyttämää päiväkirjatyyppeä. Kirjanpidon alkamisaika sen sijaan muuttui keskiyöstä aamuneljään, joka on luonteva kellonaika vuorokauden vaihtumiseksi, koska valtaosa väestöstä on vasta silloin nukkumassa. Päiväkirjamuutokset koskevat lähinnä yhdessäolon kirjaamista, joka on karkeampi kuin aiemmin Suomessa käytetty kysymystapa.

Vuosina 2009–2010 käytetty ajankäytön luokitus kyetään palauttamaan karkealla tasolla 26 ajallisesti vertailukelpoiseen luokkaan vuoteen 1979 saakka, 82 luokkaan vuosiin 1987–1988 saakka ja 132 luokkaan vuosiin 1999–2000 saakka. Näiden lisäksi yksittäisiä toimintoja voidaan verrata toisiinsa.

Tietojen yhtenäisyys

Ajankäyttöä voidaan verrata ansiotyön osalta Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen neljännesvuosi- ja vuositietoihin. Ajankohdat eivät kuitenkaan ole aivan päällekkäisiä.

Lisätietoja

Hannu Pääkkönen (09) 1734 3229

Riitta Hanifi (09) 1734 2946

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala (09) 1734 3604

ajankaytto@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Ajankäyttötutkimus 2009, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute